

**МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

ЗАТВЕРДЖЕНО
протоколом засідання
Вченої ради
історичного факультету
від 21 грудня 2022 р., № 4

**ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ З ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПОЛІТОЛОГІЇ
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВИТИ
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ПОЛІТОЛОГІЯ»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 052 ПОЛІТОЛОГІЯ**

Програма підсумкової атестації з порівняльної політології для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Політологія»

Розробники:

Пашина Н. П., д.політ.н., професор кафедри політології та міжнародних відносин;

Іванець Т. М., к.політ.н., доцент кафедри політології та міжнародних відносин;

Трофименко А. В., к.політ.н., доцент кафедри політології та міжнародних відносин

Програма підсумкової атестації обговорена та схвалена на засіданні кафедри політології та міжнародних відносин, протокол від 19 грудня 2022 р. № 4

1. Пояснювальна записка

Метою атестаційного екзамену являється оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників освітньо-професійної програми «Політологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з використанням загальнодержавних методів комплексної діагностики.

До основних завдань атестаційного екзамену відноситься перевірка:

- набутих здобувачем вищої освіти компетенцій (загальних та спеціальних);
- ступеня оволодіння професійним мисленням та навиками політолога;
- формування комплексного уявлення про особливості проведення порівняльних досліджень політичної реальності та її феноменів;
- рівня опанування методів порівняльної політології та результатів порівняльних досліджень.

Підсумкова атестація є формою виявлення ступеню підготовленості випускників, які здобувають базову вищу освіту, до здійснення самостійної професійної діяльності за обраним фахом. Під час випробувань оцінюється рівень сформованості компетенцій (загальних та спеціальних), досягнення визначених результатів навчання та їх відповідність кваліфікації «Бакалавр з політології» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Перелік компетенцій випускника

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Загальні компетентності	<ul style="list-style-type: none"> - Здатність діяти громадянськи свідомо на основі загальнолюдських ціннісних орієнтирів, вміння застосовувати основні принципи функціонування сучасного суспільства сталого розвитку та його соціальних інститутів в умовах ринкових відносин, дотримуватися основ безпеки професійної діяльності та здорового способу життя (КЗ-1) - Здатність до збору, обробки, збереження, продукування, передачі й аналізу професійно важливої інформації з різних джерел (КЗ-2) - Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію; працювати в команді з дотриманням етичних норм та цінностей мультикультурного суспільства; спілкуватися рідною та іноземною мовами усно та письмово (КЗ-3) - Здатність розвивати вміння вчитися упродовж життя з високим ступенем автономії, розробляти власну траєкторію саморозвитку (КЗ-4)
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<ul style="list-style-type: none"> - Здатність проводити дослідження з проблем конфліктної взаємодії в суспільстві, аналізувати конфлікт з використанням сучасних методологічних та теоретичних підходів (КП-1) - Здатність підготувати, організувати та проводити переговори, застосовувати стратегії та тактики переговорів (КП-2) - Здатність аналізувати базові закономірності політичних процесів, взаємозалежності економічних і політичних процесів, внутрішньополітичних і міжнародних процесів, формулювати висновки та оцінки (КП-3)

	<ul style="list-style-type: none"> - Здатність аналізувати базові закономірності політичних процесів, взаємозалежності економічних і політичних - процесів, внутрішньополітичних і міжнародних процесів, формулювати висновки та оцінки (КП-4) - Здатність володіти методами комплексного міждисциплінарного дослідження, синтезувати нові знання (КП-5) - Здатність володіти методами структурно-функціонального аналізу політичних і економічних інститутів різних країн і регіонів світу з врахуванням їхньої історико-культурної специфіки (КП-6) - Здатність пояснювати класичні та сучасні політичні та економічні теорії, надавати їх порівняльний аналіз (КП-7) - Здатність логічно вірно, аргументовано та ясно будувати усне та письмове мовлення, правильно використовувати термінологію в професійному спілкуванні, готувати публічний виступ з чіткою системою аргументації (КП-8) - Здатність практичного використання системи функціональних стилів мовлення, створення та редагування текстів професійного призначення українською мовою (КП-9) - Здатність орієнтуватися в проблематиці етнополітології і володіти категоріальним апаратом даної області знання; здатність критично оцінювати основні варіанти етнічної політики та вирішення етнополітичних протиріч (КП-10) - Здатність володіти теоретико-методологічними основами та категоріальним апаратом політичної регіоналістики (КП-11) - Здатність визначати і аналізувати загальний корпус регіональних проблем сучасної політики (КП-12) - Здатність оцінювати і порівнювати моделі і принципи територіальної організації влади в сучасній державі (КП-13) - Здатність розуміти проблеми територіального управління та основні напрями реформування територіального устрою в сучасній Україні (КП-14) - Здатність визначати сутнісні характеристики державної регіональної політики, і динаміку відносин «центр - регіони» в Україні (КП-15) - Здатність розуміти різноманіття досвіду основних моделей політико-територіальних систем (КП-16) - Здатність визначати механізми взаємодії політикогеографічних одиниць на регіональному і світовому рівнях; аналізувати тенденції розвитку та змін на політичній карті світу (КП-17) - Здатність розуміти роль історичної науки в пізнанні минулого (КП-18) - Здатність аналізувати розкрити основні етапи і зміст історії цивілізацій, і сучасного світу, зокрема (КП-19) - Здатність уявляти органічний взаємозв'язок української та світової історії (КП-20) - Здатність розуміти рушійні сили і закономірності історичного процесу, роль насильства і ненасильства в історії, місце людини в історичному процесі, політичної організації суспільства (КП-21) - Здатність використовувати загальнонаукову та політологічну
--	--

	<p>термінологію, працювати з оригінальними науковими текстами (КП-22)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Здатність до політичного аналізу (КП-23) - Розуміння механізмів та факторів формування політичної культури в суспільстві (КП-24) - Здатність тлумачити політико-психологічні проблеми та концепції, аналізувати психологічні компоненти в політиці (КП-25) - Здатність враховувати характер соціально-економічних, політичних та правових систем, що склалися історично, при розгляді особливостей політичної культури (КП-26) - Здатність виділяти основні напрямки політичної думки різних історичних періодів та окремих країн (КП-27) - Здатність аналізувати внутрішні та зовнішні фактори розвитку того чи іншого політичного вчення, його трансформацію (КП-28) - Здатність самостійно інтерпретувати та давати об'єктивну оцінку вченням конкретних мислителів та політиків минулого та сучасності (КП-29) - Здатність кваліфіковано використовувати основи правових знань та застосовувати нормативно-правові акти в професійній діяльності (КП-30) - Здатність брати участь в розробці нормативно-правових актів відповідно до профілю своєї професійної діяльності (КП-31) - Здатність здійснювати професійну діяльність на основі правового мислення та правової культури (КП-32) - Здатність юридично правильно кваліфікувати факти та обставини (КП-33) - Здатність приймати рішення та здійснювати юридичні дії у точній відповідності до закону (КП-34) - Здатність аналізувати конституційно-правові засади функціонування політичної системи України (КП-35) - Здатність виявляти чинники, що визначають стабільне і ефективне розвиток політичної системи України (КП-36) - Здатність брати участь в дослідницькому процесі, застосовувати на практиці методи сучасної політичної науки в політологічних дослідженнях(КП-37) - Здатність до узагальнення та інтерпретації отриманих даних (КП-38) - Здатність до критичної рефлексії існуючих точок зору, до запропонування альтернативних підходів та їх аргументації(КП-39) - Здатність приймати оптимальні управлінські рішення (КП-40) - Здатність сприймати, аналізувати та реалізувати управлінські інновації в професійній діяльності (КП-41) - Здатність брати участь в організації управлінських процесів в органах влади, в апараті політичних партій та громадських об'єднань, органах місцевого самоврядування (КП-42) - Здатність брати участь в проведенні політичних та виборчих кампаній, використовувати знання про інші види політичної мобілізації (КП-43) - Здатність аналізувати та класифікувати виборчі системи, їх вплив на розвиток політичного процесу (КП-44)
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Здатність до участі в організації управлінських процесів в органах влади, в апараті політичних партій і суспільнополітичних об'єднань, органах місцевого самоврядування (КП45) - Здатність до участі в проведенні політичних кампаній, до використання знань про виборчі технології та інших видах політичної мобілізації (КП-46) - Здатність застосовувати наукові підходи, концепції та методи, вироблені в рамках дисципліни, до дослідження конкретних теоретичних і практичних проблем (КП-47) - Здатність пояснювати генезу, еволюцію та функціонування сучасних еліт і груп інтересів (КП-48) - Здатність визначати особливості функціонування цих гравців на умовах сучасної України (КП-49) - Здатність розуміти історію, природу і етапи розвитку міжнародних відносин, а також, основні наукові парадигми, що розкривають зміст, характер і тенденції розвитку сучасної світової політики і міжнародних відносин, діяльність міжнародних інститутів (КП-50) - Здатність орієнтуватися в основних проблемах сучасної світової політики і міжнародних відносин, розуміти процеси глобалізації та їх впливу на суспільний розвиток, роль і місце основних міжнародних інститутів в сучасному суспільстві (КП51) - Здатність брати участь в роботі з описання, аналізу та прогнозування політичних процесів і проблемних ситуацій (КП52) - Здатність до застосування основних теоретикометодологічних підходів до політичної компаративістики, до порівняльного аналізу політичних систем та інститутів, до прогнозування їх трансформації та розвитку (КП-53) - Здатність до класифікації політичних режимів, їх порівняльного аналізу (КП-54) - Здатність приймати гендерно-чутливі політичні рішення, розробляти практичні рекомендації з гендерної оптимізації функціонування суспільства, здійснювати гендерний аналіз, гендерну експертизу статистичних показників, діючих законодавчих актів та програм (КП-55) - Здатність розробляти та реалізувати нормативно-правові та програмно-цільові документи з урахуванням гендерної методології (КП-56) - Здатність орієнтуватися в найбільш загальних філософських проблемах буття, пізнання, цінностей, свободи та змісту життя як основи формування культури громадянина та майбутнього спеціаліста (КП-57) - Здатність аналізувати природу та сутність політики, її місце в системі суспільних взаємозв'язків (КП-58) - Здатність застосовувати критичний підхід в оцінці та аналізі різних наукових гіпотез, концепцій, теорії та парадигм, що застосовуються в політичній науці (КП-59) - Здатність використовувати іноземну мову з метою її практичного використання в професійній та науковій діяльності, володіти навичками
--	---

	<p>практичного аналізу логіки судження іноземною мовою, навичками критичного сприйняття інформації іноземною мовою (КП-60)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Здатність використовувати сучасні досягнення в області науки, самостійно здобувати з допомогою інформаційних технологій та використовувати в практичній діяльності нові знання та вміння, розширювати та поглиблювати свій науковий світогляд (КП-61) - Здатність орієнтуватися в сучасній системі джерел інформації, знати та вміти використовувати різні програмні засоби та бази даних, працювати з інформацією в глобальних комп'ютерних мережах (КП-62) - Здатність використовувати в історичних дослідженнях базові знання в області вітчизняної історії та культури, розуміти та аналізувати закономірності історичного процесу (КП-63) - Здатність критично оцінювати концепції різних історичних шкіл, виявляти проблеми культурологічної теорії та практики, досліджувати актуальні проблеми сучасної вітчизняної культури (КП-64) - Здатність аналізувати формування соціальних структур, соціальних інститутів, види та шляхи розвитку соціальних процесів, виокремлювати фактори розвитку особистості в процесі соціалізації, формування її соціальної позиції (КП-65) - Здатність використовувати в професійній діяльності знання про основні закономірності та форми регуляції соціальної взаємодії, навички з проведення соціальних досліджень (КП-66)
--	--

Результати навчання

РН-1	Розуміння історії конфліктології, природи конфлікту, його структури, видів, особливостей динаміки розвитку конфліктів у різних сферах, можливих засобів управління ними; вміння проводити діагностику конфліктів, ефективно використовувати технології управління конфліктами; вміння адекватно використовувати стратегії та тактики ведення переговорів.
РН-2	Володіння базовими знаннями теоретичного характеру в області політичних і економічних наук; володіння практичними навичками аналізу ситуацій на конкретних ринках товарів і ресурсів, руху рівня цін і грошової маси; вміння виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій на мікро- і макрорівнях, пропонувати способи їх вирішення і оцінювати очікувані результати; володіння категоріальним апаратом мікро- та макроекономіки на рівні розуміння і вільного відтворення.
РН-3	Оволодіння навичками збереження та зміцнення здоров'я.
РН-4	Знання основних концепцій етнічності, етнічної консолідації і диференціації, націй і націоналізму, міжетнічних відносин в сучасному суспільстві; природи і особливостей етнополітичних конфліктів, можливих шляхи їх вирішення; знання етнічних відмінностей в різних національних державах, специфіки розвитку етнічності в період глобалізації
РН-5	Знання про поняття регіону, регіоналізму, регіоналізації, децентралізації, федералізації; вміння виокремлювати специфічні риси регіону та відмінності між регіонами.
РН-6	Вміння визначати специфіку і місце географічного чинника в суспільнополітичних теоріях, а також ступінь його впливу на сучасну політику; володіння навичками аналізу електоральних процесів в їх географічному вимірі.

PH-7	Володіння інструментарієм періодизації основних етапів політичної історії; володіння навичками політичного аналізу історичного минулого; вміння виявляти цивілізаційні характеристики суспільства, історичну еволюцію цивілізацій, встановлювати залежність змісту політичної системи від цивілізаційних чинників.
PH-8	Володіння базовими знаннями теоретичного характеру в області політичних наук; вміння інтерпретувати та узагальнювати політичну, соціальну, економічну, культурну інформацію на основі когнітивних можливостей політичної теорії.
PH-9	Володіння теоретичними та прикладними компонентами політико-психологічного знання в підготовці та обґрунтуванні політичних рішень; вміння виявляти тип політичної культури, встановлювати залежність змісту політичної культури від історичних, національних, соціально-економічних чинників; вміння проводити аналіз політичної культури окремої країни та порівняльний аналіз політичних культур різних країн.
PH-10	Знання основних вчень та концепцій світової політичної думки; застосування навичок самостійної класифікації політичних вчень, оцінки їх ролі в світовій історії; вміння брати участь у дискусіях з політичних проблем, формулювати власну позицію, використовуючи для аргументації політичні теорії.
PH-11	Знання основних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування держави та права; форм, функцій та політичної системи держави; ознак та принципів правової держави, норм та джерел права, механізмів його реалізації; особливостей державного та правового розвитку України; ролі держави та права
PH-12	політичній системі суспільства; застосування навичок роботи з правовими документами; аналізу різних правових явищ, юридичних фактів, правових відносин, що є об'єктами професійної діяльності; аналізу правозастосовної та правозахисної практики; вирішення правових проблем та колізій. Вміння виокремлювати і оцінювати інституційні та функціональні засади української політичної системи; вміння характеризувати особливості і основні напрямки розвитку української політичної системи на персоналістського і партійно-політичному рівні.
PH-13	Вміння проводити роботу з пошуку й збору інформації та емпіричних даних, підготувати їх до обробки; вміння адекватно обирати та застосовувати якісні та кількісні методи збору та аналізу інформації; вміння самостійно ставити задачі наукових досліджень в області політичної науки, формулювати питання та основні гіпотези; вміння презентувати результати власного наукового дослідження в усній та письмовій формі.
PH-14	Знання методів та механізмів політичного впливу, технологій підготовки та реалізації політичного рішення, способів організації та ведення політичних переговорів; знання прийомів та технологій політичної соціалізації та долучення громадян до політичного процесу, особливостей та технологій організації політичних кампаній, лобіювання, політичної реклами; вміння виявляти специфіку управління в сфері політики, аналізувати його можливі наслідки; вміння розбиратися з позиції політичного менеджменту в загальній соціально-політичній та економічній ситуації, виходячи з національних інтересів держави; вміння виробляти пропозиції з удосконалення політичного управління з метою усунення кризових ситуацій в органах державної влади та суспільстві.
PH-15	Знання категоріального апарату і методології, володіння інструментарієм аналізу та прогнозування в області виборчих технологій; знання технологій підготовки до участі у виборах, володіння навичками підготовки та використання політичної реклами; розуміння механізмів, знання прийомів і технологій

	агітаційнопропагандистського впливу на виборців і залучення громадян до політичного процесу.
РН-16	Вміння аналізувати і порівнювати форми і рівні політичної участі таких акторів як політичні еліти і групи інтересів; вміння застосовувати отримані знання в області державної, політичної, освітньої, громадської діяльності, ЗМІ.
РН-17	Володіти навичками наукового аналізу сучасних світових і міжнародних політичних процесів, місця і ролі України в них, давати їм самостійну оцінку і визначати перспективу їх подальшого розвитку; знання основних теоретичних концепцій, що складають зміст світової регіональної інтеграції, а також термінології, що використовується при вивченні інтеграційних процесів, видів інтеграційних угод.
РН-18	Розуміння аналітичної та прогностичної функцій сучасної політології; володіння навичками методики політологічного та політико-психологічного аналізу, підготовки довідкового матеріалу для аналітичних розробок, складання бібліографічних оглядів, рефератів, науково-аналітичних звітів та емпіричної дослідницької роботи; знання основних закономірностей та тенденцій світового політичного процесу, місця та ролі основних політичних інститутів в сучасному суспільстві.
РН-19	Знання про природу політичних режимів; володіння навичками практичного аналізу процесів трансформації політичних режимів.
РН-20	Знання основних методологічних підходів та теоретичних моделей в дослідженні гендеру та гендерних відносин; знання напрямків гендерно-чутливої політики держави; володіння основними навичками в області проведення гендерної експертизи та аналізу.
РН-21	Знання основних категорій та понять філософії та філософії політики їх предметних областей, ролі в житті людини та суспільства, засад філософського вчення про буття, зокрема політичне, інструментарій філософії та філософії політики.
РН-22	Вміння розуміти та використовувати мовний матеріал в усних та письмових видах мовної діяльності іноземною мовою, здійснювати усне та письмове іншомовне спілкування відповідно до своєї сфери діяльності.
РН-23	Вміння працювати з електронними текстами, електронними таблицями та базами даних, розробляти презентації та веб-сторінки, знання новітніх досягнень, що використовуються при зборі, зберіганні, обробці, аналізі та передачі інформації різних типів.
РН-24	Вміння сприймати, узагальнювати історичну інформацію, аналізувати історичні процеси політичного, соціально-економічного та культурного розвитку України, рушійні сили та закономірності історичного процесу, виокремлювати історичні етапи, надаючи їх характеристику, оцінювати місце та роль України в історії людства та в сучасному світі.
РН-25	Знання основних теорій, понять та моделей соціології, інститути, принципи, норми що забезпечують функціонування суспільства, взаємовідносини між людьми, суспільством та державою, соціальну специфіку розвитку суспільства, закономірності становлення та розвитку соціальних систем, груп, особистостей.
РН-26	Знання основних правил та норм сучасної української мови та культури мовлення, методів та прийомів різних типів усної та письмової комунікації, методів обробки різних типів текстів, правил підготовки до публічного виступу.
РН-27	Розуміти сучасні загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек природного та техногенного характеру, їх причин виникнення і можливі наслідки.

2. Перелік програмних питань з дисциплін

До атестаційного екзамену увійшли питання з навчальної дисципліни «Порівняльна політологія»

1. Порівняльна політологія в системі політологічних дисциплін: об'єкт, предмет та функції.
2. Виникнення та основні етапи розвитку порівняльних політичних досліджень.
3. Порівняння як метод аналізу в політичній науці, основні дослідницькі стратегії.
4. Методологічні проблеми порівняльного методу в політичних дослідженнях.
5. Види компаративістських досліджень. Кросснаціональний аналіз.
6. Дослідницькі методи в порівняльній політології (кількісні, якісні, вивчення кейсів тощо).
7. Політична система як об'єкт порівняльного аналізу (теорії Д.Істона, Г.Алмонда, Б. Пауелла). Функції політичної системи.
8. Підходи до розуміння політичного режиму у порівняльній політології (М. Дюверже, Р. Даль, Р. Макрідіс та С. Бург).
9. Класифікація політичних режимів Г.Алмонда та Б. Пауелла.
10. Класифікація політичних режимів Х. Лінца і А. Степана
11. Класифікація демократичних режимів (А. Лейпхарт).
12. Поняття «перехідний» («гібридний») режим, основні різновиди перехідних режимів.
13. Вимірювання політичних режимів. Індекси демократії.
14. Особливості демократичного транзиту у країнах колишнього соціалістичного табору
15. Політичний трансфер як механізм поширення демократії (теорія Д. Марша та Д. Доловіца)
16. Форма правління як понятійна категорія в порівняльних дослідженнях. Монархія та республіка.
17. Характерні риси парламентських систем (парламентські республіки та монархії)
18. Президентська республіка: основні переваги та недоліки
19. Змішана форма правління як спроба уникнути недоліків парламентських та президентських систем
20. Особливості територіального розподілу повноважень в сучасних державах (конфедерації, федерації, унітарні держави, регіональні системи)
21. Законодавчі органи влади та їх основні функції
22. Однопалатні та двопалатні парламенти: особливості формування та розподіл повноважень.
23. Роль партійних фракцій в забезпеченні діяльності парламенту. Теорії коаліційної політики
24. Функції та обсяг владних повноважень голови держави за різних форм правління
25. Виконавча влада: основні функції та рівень повноваження за різних форм правління
26. Політичні партії в компаративістських дослідженнях. Передумови виникнення та основні функції
27. Підходи до класифікації політичних партій. Внутрішньопартійні фракції
28. Основні підходи до класифікації партійних систем.
29. Популізм як сучасна тенденція розвитку політичних партій
30. Основні функції виборів у демократичних та авторитарних системах. Поняття «виборча система»
31. Виборчі системи більшості: основні різновиди, переваги та недоліки

32. Пропорційні виборчі системи: основні різновиди, переваги та недоліки, підходи до розподілу місць, обмежувальний бар'єр.
33. Змішані виборчі системи: різновиди, переваги та недоліки.
34. Основні теорії електоральної поведінки: теорії експресивної поведінки, теорії раціональної поведінки
35. Політична культура як об'єкт порівняльній політичних досліджень.
36. Типи політичної культури (учасники, піддані, парафіяни) та їх кореляція з політичними режимами (Г. Алмонд та Б. Пауелл)
37. «Політичні субкультури»: поняття та особливості.
38. Політична соціалізація: підходи до розуміння та основні агенти
39. Ідеологія: підходи до розуміння та її роль у компаративістських дослідженнях.
40. Групи інтересів: особливості формування, характерні риси та функції
41. Класифікація груп інтересів Г. Алмонда та Б. Пауелла
42. Основні моделі взаємодії держави та груп інтересів
43. Ресурси та канали впливу (легітимні та нелегітимні) груп інтересів.
44. Поняття «бюрократія» та її роль в здійсненні влади. Теорія бюрократії М. Вебера.
45. Особливості функціонування адміністративних бюрократичних структур в умовах ліберальної демократії та авторитарних режимів.
46. Формальні та неформальні способи контролю за бюрократією. Поняття «омбудсман».
47. Армія та її роль у політичному процесі. Моделі громадянського контролю за армією.
48. Військовий переворот: поняття, мотиви та фази військового перевороту.
49. Судова влада: поняття, структура, моделі.
50. Засоби масової інформації та їх роль у політичних процесах.
51. Політична комунікація: структурні особливості та роль у формуванні громадської думки

3. Критерії оцінювання відповідей здобувачів вищої освіти

Оцінка за підсумкову атестацію з порівняльної політології є сумою балів, які здобувач вищої освіти отримує за відповіді за кожним з питань, передбачених чинною програмою.

Атестаційний екзамен з порівняльної політології проводиться в усній формі та оцінюється від 0 до 100 балів (три питання, перше та друге питання оцінюється від 0 до 35 балів та третє питання – від 0 до 30 балів).

100-бальна шкала	ЄКТС	Національна шкала	визначення
90-100	A	відмінно	Відмінна відповідь, виконання роботи (завдань) лише з незначною кількістю помилок
82-89	B	дуже добре	Добре виконання завдань, вище середнього рівня з кількома помилками
74-81	C	добре	Загалом відповідь правильна, робота (виконані завдання) з певною кількістю грубих помилок
64-73	D	задовільно	Задовільно – непогано виконані завдання, але з великою кількістю недоліків
60-63	E	достатньо	Достатньо – відповідь і робота (виконані завдання) задовольняють мінімальні критерії якості
менше 60	F	незадовільно	Незадовільна відповідь, виконані завдання не відповідають критеріям якості

4. Список літератури

1. Алмонд Г., Пауэлл Дж. Б., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. С. Богдановского, Л. А. Галкиной ; науч. ред. перевода М. В. Ильин, А. Ю. Мельвиль. Москва : Аспект-пресс, 2002. 537 с. URL: <https://studfile.net/preview/2200603/>
2. Ачкасов В. А. Сравнительная политология : учебник. Москва : Аспект Пресс, 2011. 400 с. URL: <https://zh.b-ok2.org/book/2091584/b7d44f>
3. Визначення і вимірювання демократії / ред. Д. Бітема ; пер. з англ. Г. Хомочко. Львів : Літопис, 2005. 318 с.
4. Гедікова Н. П. Європейський та український лібералізм: теорія і практика : навч. посіб. Одеса : ВМВ, 2013. 284 с.
5. Гелей С., Рутар. С. Д. Політико-правові системи світу : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2012. 346 с.
6. Горбатенко В. П., Бульбенюк С. С. Політична трансформація в сучасному світі : навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 160 с. URL: http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/polit_transform.pdf
7. Дюверже М. Политические партии : пер. с фр. Л. А. Зиминной. Москва : Акад. проект, 2000. 558 с. URL: http://read.virmk.ru/d/duverge/duv_ogl.htm
8. Камінська Н. В. Європейська система місцевого і регіонального самоврядування та Україна : монографія. Київ : КНТ, 2014. 414 с.
9. Кириченко В. М. Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 218 с. URL: <https://zh.bok2.org/book/3239693/c11f4d>
10. Лейпхарт А. Демократия в многосоставных обществах: сравнительное исследование. Москва : Аспект Пресс, 1997. 288 с.
11. Литвин В. С. Політичні режими сучасності: інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 632 с.
12. Лясковець О. В. Парламент – орган народного представництва в зарубіжних країнах. Право і суспільство. 2015. № 4. С. 13–17.
13. Мадіссон В. В., Кадлубович Т. І., Черняк Д. С., Пархоменко Н. В. Політична система сучасного суспільства : навч. посіб. Київ : КНУТД, 2015. 229 с. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2647/3/20150223_Maddison_NP.pdf
14. Мироненко П. В. Форма правління: політичні трансформації на зламу століть : монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 220 с.
15. Монолатій І. С. Теорія політичних партій та партійних систем : навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Політологія». Івано-Франківськ : Плай, 2011. 80 с.
16. Панчак-Бялоблоцка Н. Політична структуризація парламентів країн Центральної Європи : монографія. Львів : ПАІС, 2014. 352 с.
17. Парламентаризм : підручник / В. А. Гошовська та ін. Київ : НАДУ, 2016. 672 с.
18. Політична влада і опозиція в Україні: порівняльний аналіз із зарубіжними країнами : монографія / за заг. ред. Ф. М. Рудича. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2016. 488 с.
19. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.
20. Правові основи розвитку сучасних політичних систем: досвід та перспективи : монографія / Скрипнюк О. В., Василевич Г. О., Архоменко Н. М. та ін. ; передм. Ю. С. Шемшученка та Г. О. Василевича. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2013. 290 с.

21. Процюк І. В. Законодавча влада у парламентській республіці. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2014. Вип. 27. С. 22–38.
22. Публічна політика : навч. посіб. / Телешун С. О., Ситник С. В., Рейтерович І. В. та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна. Київ : НАДУ, 2016. 340 с.
23. Рудич Ф. М. Політологія : підручник. Київ : Либідь, 2015. 478 с.
24. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : Навч. посіб. К. : МАУП, 2006. 148 с. URL: <https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/politologia.pdf> (дата звернення: 11.12.2022).
25. Рудич Ф. М. Порівняльна політологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 2006. 148 с. URL: <http://maup.com.ua/assets/files/lib/book/politologia.pdf>
26. Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; «Логос», 2016. 416 с. URL: http://idpnan.org.ua/files/stoykoo.m.-transformatsiya-politichnih-institutiv-u-suchasnih-perehidnih-suspilstvah-_d_.pdf
27. Сухонос В. В. Монархія як державна форма: історико-теоретичний та конституційно-правовий аспекти : монографія. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1» ТОВ, 2010. 368 с.
28. Уоттс Р. Л. Федеративні системи : пер. з англ. Р. Ткачук. Харків : Центр Освітніх Ініціатив, 2002. 192 с.
29. Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах. Москва : Прогресс-Традиция, 2004. 480 с.
30. Хантингтон С. Третья волна: Демократизация в конце XX века : пер. с англ. Л. Ю. Пантиной. Москва : РОССПЭН, 2003. 365 с. URL: <https://studfile.net/preview/3829746/54>.
31. Хелд Д. Модели демократии : пер. с англ. М. Рудакова. 3-е изд. Москва : ИД Дело РАНХиГС, 2014. 544 с.
32. Чальцева О. М. Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика : монографія. Вінниця : ФОП Барановська Т. П., 2017. 336 с.